

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1880.

Kolozsvár, kedd, október 12

Tizedik évfolyam.

Előfizetési felhívás

„KELET” 1880. utolsó évnegyedére

A „Kelet” előfizetési ára:

Egész évre	16 frt.
Fél évre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy óra helyben	1 ft 50 kr.

Egyes szám ára 6 kr.

Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői és kiadói szállás: főtér 4-ik szám.

Kéziratok nem adtnak vissza.

ERDÉLY.

II.

Nem akarunk recriminálni, mi célhoz ugy sem vezetne. Előismerjük, hogy 15 év tanúsága nem vezett el, ma már constatalni lehet, hogy [a mellett, hogy földünk értéke tetemesen alászállt, hogy vehetni illet eleget, csak lesbe kell állni, míg egyes csődtömegek dobra kerülnek, hogy közel állunk azon állapothoz, melyben Angolország volt inséges napjaiban, midőn földjéből több hold volt megszerezhető egy tehén ján, közvéleményünk a földbirtokost illetőleg javult; kezdi belátni, hogy ő a tulajdonképpeni adófizető, kinek jóléte haladásunk alapja, hogy befolyását restaurálni kell, mert nem mellőzhető, hogy több hasznát veszi a nemzet, ha saját érdekeihez tér az olyan elvi álláspont tires szalma cséplése helyett. Ő van hivatva a mérséklő elemet képviselni állam kiadás és külpolitikában, mely utóbbi — közbe legyen mondva, — éppen mert a nemzet a rá rótt terheket súlyok szerént mérlegelni nem szokta, teljesen emancipálva tartja magát minden magyar befolyás alól és annyira udvarivá lett, hogy a nemzet részéről származó minden erőlyes, de jogos oppositio, szemben a bécsi hajlamokkal, csaknem nyílt lázadásnak tekintették, mely helyzet bizonyára javulna, ha országszerte szervezve volnának azok, kiknek bőrére megy a monarchia terjeszkedési erőlködése.

A föld értékének alászállása ma már visszahat társadalmunk minden rétegére; érzi azt kereskedő, iparos, ügyvédi kar, mely egy ideig hajlandó volt magát bevégzett szerves egészek tartani, és lengő zászlóval indult democraticus hivatásának, mit sem gondolva azon elemmel, melynek azelőtt gyűjtött vagyona és szerencsés éve képezték gyors vagyonosodásának forrásait; ez osztály ma

A KELET TÁRCZAJA.

A TŰZRŐL.

Irta: Dr. Lindner Gusztáv.)

A tűz az Isten, ő az őserő,
Ővő a világ. Fenn és ide lent,
Fényben, melegben ő uralkodik,
Alkot és szétbont, enyész és teremt.

T o m p a.

Az a tűz, mely utmutatóul ott dereng a történelem előtti kor homályában, azon megsejtült fa és hamu maradáskainak tanúsága szerint, melyeket Périgord barlangjában, s mi még ennél is nyomatékosabb, a württembergi Schussenforrásnál — távol minden tűzhányói tüsteménytől — feltaláltak, nem vala ama hatalmas természetöröknek egyik sarjadéka, mely ősidőtől fogva fényt és meleget sugárzik ki, világokat teremtvén és szétbontván, hanem az eredményen emberi munka és leleményességnek nagy nehezen kivívott eredménye.

Csak mesterséges elkészítése által léphetett a tűz közvetlen viszonyzatba az emberiség kulturájához, kiindulópontjával válván az ember mindinkább haladó győzelmeinek környezete fölött.

Már ezen okból az a kérdés: Hogyan keletkezett lényen az első tűz? nagy mérvben kelti föl érdeklődésünket, melynek élénksége inkább fokozódik mint csökken az által, hogy biztos támpontok a feleletre csaknem egészen hiányoznak.

Bármennyire közel látszanék is állani az a gondolat, hogy az ember gyújtó villám vagy tűzhányók izzó láva-tömegei vagy tűzforrások után nyerte volna az első tüzet, e föltevésnek

szikksorozatokban panasolja hanyatlását, és rosszabb helyzetben lesz rövid időn, mint volt azelőtt, mint ama fajok, melyeket égálji abnormitások túlszaporodására ingereltek.

Ma az erdélyi földbirtokos is nyílt sissakkal küzdhet érdekei mellett, szervezkedését nem kell álnevek alá rejtenie, miként akkor tette, midőn Lónyay később conservatív-párt név alatt mindig ugyanazon elvek mellett egyesülni hiába próbált. Ezért időszerűnek tartjuk ügyének megbeszélését, és miután Erdély viszonyairól akarunk szólni, néhány megjegyzésünk van ez országrész közelebbi politikai múltját illetőleg.

Bizonyos elmebetegségnek van egy sajátoszerű tünete, mely ellentéte az u. n. nagyzási mániának; az illető ugyanis úgy erkölcsi, mint phisicai arányait a nevetségig alábecsüli és hajlandó magas jelentőséget, a valódinál nagyobb dimensioikat tulajdonítani annak, mi rajta kívül esik, úgy hogy tépelődésének fő oka saját viszonyai csekélysege. A szerénység ilyen elfajulása deprimalta az erdélyi képviselő józan felfogását és Erdély közszellemét éveken át. Talán, mert ez országrész szerény mérvével bensőbb viszonyba lépve a gazdag rokonnal, csorbulni érezte önértékét, vagy nagyon is szőszereint veszi helyzetét mint provincia, melyre az egyesülés folytán önként lett degradálva és kitörölemléke táblájáról minden öntudatossgot, hogy teljesen consummalva legyen a nemzeti egyesülés kivívott szent ténye.

Elég, hogy közvéleményének rögtönös felosztalása inaugurálta a teljes „laisser faire” politikát Erdélyben, hol az emberek mindenben annyira felsőbb kezdeményezéshez szoktak, hogy társulás, egyesülések, bármily gyakorlati alapon, valódi eredményre hosszú ideig vezetni nem fognak és nem lehet számítani arra, hogy a tespedő helyzetben spontan javulás álljon be, mi nem csekély baj ott, hol a verseny a szomszédokkal új erőt nyert és be nem várható a szabad fejlődés természetszerű hatása, mert az anyagi jóléttel ennél drágább nemzeti léterdekek vannak összenőve.

Közel hozzánk, mintegy varázsütésre új alakulások vetik fel magukat, oly gyorsan, mintha csak súlyos álmoképek volnának, melyek az öreg Hungariát háborgatják; maroknyi fajok mindent tul-

mégis igen csekély a benső valószínűsége. Mert sem a villámsugár, sem pedig a láva-tömeg vagy tűzforrás nem voltak képesek oktatni az embert a tűz előidőzésében, azok csak a kész tüzet nyujthatták neki. De épen az itt a döntő körülmény, hogy az embernek tanulnia kellett a tűzkészítés mesterségét, hogy azt szükségéhez képest mindenkor használhassa, ez által urává válván a tűznek.

Kísértstük meg a mesterséges tűzkészítés természetes magyarazatát.

Tudjuk, hogy azt a korszakot, melyben az ember az érzék használasával megismerkedett, egy időszak megelőzte, melyben valamennyi kezdetleges eszköz kő-, fa-, állat-csont-, vagy szarvakból készült.

Kezdetben a követ oly nyersen használták föl eszközül, a mint azt a természet nyújtá; legfeljebb szélei és szögletei leütése által adtak neki használathebb alakot.

Később növekvő jártasságra tevén szert, esinosan kiköszürülték és esiszolták a követet dörszülés után, előállítván szép alakú fegyvereket és eszközöket.

A legrégibb eszközök tulajomó többsége tűzkőből áll, részint ennek nagy terjedése miatt, részint azért, mert azt csupa ütés folytán lehetőleg szabályos, penge-alaku, éles forgácsok és szálkákra lehetett hasogatni.

A kövek hasogatásánál nem ritkán szikrák pattantak ki. Ez által figyelmeessé lett az ember erre a fénylő tüteményre, mely gyakrabban ismétlődve idővel elveszté a megfoghatatlan jellegét. De nem csak hasogatták a követet, hanem később ki is köszürülték a legegyszerűbb módon, azaz dörszülték egymással. Már most csak két kova-követ kellett egymással erősen dörszólni, hogy meggyőződjének arról, miszerint fényleni kezdenek.

Kő-köszürülő műhelyekben igen jól vehető észre a köveknek e fénylése. Csak egy pil-

kiáltva, politikai életet követelnek, mi részünkre új versenyt helyez kilátásba és fokozott erőfeszítés szükségét jelenti.

Bárminek nevezzük Erdélyt, ideje, hogy az unió mézes éveinek mámorából magához térve, szembenézzen a valóval és öntudathoz jusson. Meggyőződhetett arról, ha magán nem segít, nincs olyan gondviselés, mely magáévá tenné ügyét. Zaklatott kormányaink nem érnek rá a jövőre gondolni, megelégszenek, ha acut-tá vált kérdést tűznek napi rendre; — de ilyenné lesz minden úgy, ha azzá teszik képviselői, ha előtérbe tolják erélylyel, ahhoz ragaszkodnak, megkerülni nem engedik, — attól teszik függővé további eljárásukat, propagandát csinálnak neki a sajtbóan, szóval evidentiába helyezik és bebizonyítják róla, hogy a nemzeti ügynek égetőbb kérdése, mint p. o. a polgári házasság, mely 18 ezer zsidó ifjúból egyiknek szívbéli dilemmája.

Gróf Bethlen István.

Az osztrák-magyar-szerb kereskedelmi szerződés iránti tárgyalásokat legközelebb ismét folytatják. Legalább oda mutat a hír, hogy Kriszties szerb meghatalmazott Belgrádból Bécsbe utazott.

Báró Kemény Gábor kereskedelmi miniszter az őszi télsszak folyamában a tengerészeti egézségügy rendezésére vonatkozólag törvényjavaslatot szándékozik a képviselőház elé terjesztetni.

A díósgyőri vasgyár a közlekedési miniszteriumba kebelezetvén be, a gyár teljes átalakításon megy keresztül, mely nemcsak az eddigittől lényegesen eltérő muakaterv kifejtésére, hanem általában a gyár összes igazgatására kiterjed. A gyár kereskedelmi számvénőségének teendői a budapesti gépgyárban fognak teljesíttetni.

A pénzügyőrség fokozatos leszállítása már ez évre foganatba vétetett, mi által már 1880-ra 21,230 frtot takarított meg a pénzügyminiszterium. A pénzügyigazgatóságok a jövő évre ismét csekélybeli számvenőségnek igénybe venni, részint a horvát-szlavon pénzügyőrség létszámának leszállítása, részint a boszniai és dalmátországi vámterületnek a közös vámtörletbe való bevonása által.

Az igazságügyminiszteriumban akként számítanak, hogy az ügyvédi rend-

lantást kell vetnünk a szépen kidolgozott kő-eszközökre, hogy megismerjük, mily nagy munkaságot fordítottak azok kiköszürülésére és esiszolására; mert minden alakítás akkor még csak az ütés és dörszülés eredménye vala. De a fát is követ, vagy lágyabb faemet keményebbel dörszülték, mert csak kő- és fából készült eszközök fölött rendelkeztek; a fában is finomabb alakzatok, ugymint a megkeserítés vagy egy furólyuk csupán csak dörszülés vagy kiköszürülés után voltak előállíthatók.

Ugy tehát vagy követ követ, vagy fát követ, vagy pedig lágyabb fát keményebbel dörszülték. Hogy végre a tűzkészítésnél többnyire csak kemény fát lágygyal dörszülték, az onnan eredt, mert tapasztalták, hogy az által a tüzet legkönnyebben és legbiztosabban lehetett előidézni.

Ily módon jutott az ember első eszközei elkészítése alkalmával a tűz biztos előidőzéséhez, melynek tüteményeivel lassanként hozzá szokott, mert kezdetben csak a szikrázást, aztán a fénylést és végül a lángot fedezé fel.

A legkezdetelesebb, előttünk ismeretes tűzkészítő-eszközt a Polynésiaiaknál találjuk.

Egy pálezát felszőgesen addig dörszölnek egy fekvő fa-darab csatornájában, míg ez sziporkázni kezd.

Kevesebb fáradságot igényel a tűz-furó. Összekötnek két fát, mely közé egy hegyes pálezát szorítanak, s pereszlen módjára való mozgatás után meggyujtják a tüzet. Nem sokára észre vették, hogy mint aljazt a tűz-furó beillesztésére egy darab elégséges, ha ebbe előbb csatornát vágtak.

Ez az eszköz, nemünk legrégibb találmányainak egyike, minden világrészben található. Ráismerünk az Ó-Mexikánusok képein, még jelenleg is ugy Guyana Indianusai mint a brazilai Botokudák, Dél-Afrikában a Buschmannok. Kafferek és Hottentották használják.

Hirdetési díjak.

Egy négyeszőg ezetiméternyi tér ára 2 kr.
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknl külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.

Hirdetésekét felyesszenek:

Bécsben: Oppelk Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhander Wollzeile 36.) Haasenstein & Vogler (Wallfischgasse 10 Rnd. Mosse Publicistisches Bureau. Budapestben: Haasenstein & Vogler hirdetés közz. irodája. Goldberger A. hirdetések felvétel irodája Budapestben Szerzötör 3. sz.

Nyilttéri cikkek

gármond sora után 25 krajczár fizetendő.

tartás tárgyalását az enquete e hó végén vagy a jövő hó elején teljesen bevérgi. Elvi jelentőségtől és nagyobb mérveteket ölt viták, az ügyvérendtartás hátralevő szakaszainak tárgyalásainál már nem igen várhatók; legalább nem oly mérvben, mint a javaslat eddig letárgyalt részeiben.

Az ügyvérendtartás befejezte után a közjegyzői törvényjavaslatra kerül a sor. E javaslat édes testvére az ügyvédi rendtartásnak. Az intenciók ugyanazonosak. Egy kéz munkájának látszik mindakettő. Az enquetebe, mint értesítünk, a felfolyamodású bíróság néhány tagján kívül 4 budapesti kir. közjegyző hivatott meg. Ezek Gorove Antal kamarai elnök, Jeszenszky Danó, Ökröss Bálint és Rupp közjegyzők. A vidék érdekei ezuttal tehát ismét mellőzöttek épen úgy, mint az ügyvédi rendtartás tárgyalásánál.

Államháztartási viszonyaink.

(Sr.) Államháztartási viszonyainkat legkevésbéen az itéli meg, ki megnézi a mérleg alapján levő deficitet és felkiált: ime [24.8 millió deficit, a nagy adóemelés és sok takarékoskodás daczára, ergo: végtünk van, a kormány pénzügyi politikája el van ítélve! Ez ép oly feltételes, mint lelkiismeretlen eljárás, mert a külső edény után a beltartalmat elítélni nem lehet. Meg kell nézni, hogy ugyanazon deficit, milyen költségek eredménye; mert a deficit csak akkor aggasztó, akkor vezet a nemzet, sőt a hitel romlására is, ha meddő kiadások eredménye. Már pedig a jövő évi költségvetés, mely a fenntebb kiemelt deficitteit végződik, meg ennek összegében is haladást mutat, a megelőző évekhez képest; tehát elmondhatjuk, hogy az államháztartási mérleg is javul, de különösen azon kiadások összege jelzi a haladást, melyek kulturális és közlekedési érdekeink előmozdítására vannak felvéve. Mert ha beruházásokra most 9 millióval van több felvéve, mint 1876-, vagy 1877-ben, sőt 5 millióval több, mint 1880-ra; ha tanintézetekre egy fél millióval költünk többet, mint a megelőző években; ha gazdasági célokra szánt kiadásaink 200 ezer forinttal haladnak meg az említett két év megfelelő kiadásait; ha a phloxera-tígy, a kulturémnoki intézmény, az illetékly rendezése, az ipari szakoktatás, a borászati kormánybiztosság egy pár százezer forinttal szintén eddig nem ismert, de ugy hisszük, mindenki által hasznosnak tartott kiadásokkal terhelt költségvetésünket; ha Szeged építése, a csatornatervek előkészítése, a Duna- és Tisza-szabályozás sokkal nagyobb vagy egészen új kiadásokat tesznek szükségessé: ezek bizony nem jelentik súlydedéstünket és csak ideiglenesen rontják mérlegünket, hogy annál nagyobb mér-

Nagyon világosan leírja Livingstone a tűz mesterséges készítését: „Néha-néha találkoztunk bennszülött utazókkal. Ezek hosszú utazáson egy háló-takarót s egy fából készült párnát, egy fazékát s egy zsák lisztet, egy pipát s egy dohányszacskót, egy kést, egy ivet nyilakkal, valamint két pálcát a tűz vizsnek magokkal, melyek segítségével tüzet készítenek, ha kényszerítve vannak, hogy távol emberi lakásoktól éjelezenek. Száraz fát mindentűt bőségesen találván, a tüzet következőképen készítik:

A pálcák egyikét, melynek igen durva külseje s belül kis bele van, kihornyolják s ezt a kihornyolt pálezát aztán vízszintesen helyezik egy a földön nyugvó kés-vasra.

(Polyt. köv.)

ÉRINTKEZÉS

A NEM EMBEREKKEL.

Satyrico — humoristicus írka-írka.

Irta:

GABÁNYI.

X.

Kereskedő, kalmár nem emberek.

(Folytatás.)

Az óhajtvá kívánt ezrek és milliók szünet nélkül fejtik körül zsonganak, mint méh a kas körül. Seraphok dala ez nekik; anyagi karének, melyben kapzsi lelkük úgy fürdik, mint hal a vízben. Ez azon édes Sireni dal, ama búbajos Loreley ének, mely vonza, csalogatja őket, s a bukás és végleges erkölcsi süllyedés örvényébe taszít nem egyet közülök.

tékben fokozzák jövedelmünket. Mert a mostani és a régi beruházásokért az a lényeges különbség van, hogy a régieknek sokáig meddőnek keble lenniök; mert be nem fejezett és hajózási összeköttetés nélküli kikötőre, nemzetközi kapcsolatot nélküli vagy eldarabolt vasutakra fordítottak legnagyobb részben; a mostani beruházások legnagyobb része pedig a fél munkákat fejezi be, a forgalmi összeköttetéseket létesíti, a vasutakat csoportosítja és állami befolyás alá hozza, hogy azonnal alkalmazható legyen, a forgalmi érdekeinknek megfelelő politika tehát csaknem közvetlen haszonnal járnak.

Fényes példa erre a fümeei kikötő sorsa. Belevertünk 24 milliót, nem volt semmi hasznunk; most csináltunk 150,000 frttal egy hajózási összeköttetést a nyugattal és Fiume forgalma 5 év alatt 70 millió frttal szaporodott; ez az, mikor az „i”-re rákérült a pont. Ugyanezt mondhatjuk a tiszai vasut és a déli vasutdarab megvételére, az ipari szakoktatásra, az egyetemek és középiskolák nagyobb mértékű fejlesztésére, Ha tehát most vasutvételek, összeköttetések, raktárak építése okoz a 24 millió deficitből 14 millió kiadást és a hiányzó 11 milliót oda adjuk a magánvasutaknak 4 részben 6 százalékos kamatozás mellett, előlegképen és még ezen kívül a közoktatás, a közgazdaság és ipar céljaira, a posta és távirda fejlesztésére körülbelül 2 millióval költünk többet, mint a megelőző években: akkor bizony nem mondható az, hogy mérlegünk anyagi alapjai és anyagi, valamint erkölcsi eredményei romlottak volna; hanem ellenkezőleg, bátran állíthatjuk azt, hogy költségvetésünk most ugy államháztartásunk fejlődésére, mint nemzetgazdasági és kulturális életünkre nézve hasznalhatatlanul jobb, mint volt ezelőtt. Daczára annak, hogy a mérleg is javul. Pedig ne felejtstik el azt, hogy (kerek számmal) 38 millió forint kiadást okozott Bosznia és 27 millió forint vesztéseget a 153 millió kölcsön conversioja; ez olyan 65 millió, melyet részben a nemzetközi állás és határak biztosítására, részben a mult hibájának jóvá tételére kiküldhetetlenül ki kelle iazdnuunk, és ha most már ezen is tul vagyunk, a nélkül, hogy az 1878- és 1879-iki mérlegeken kívül egyéb, az e zimen nagyobbodott és mintegy 4 millióra tehető kamaterhen kívül, arra emlékeztetve, ha most mérlegünk is jobban áll, mint az aetio és conversio előtt (ezt bizony a győztes Oroszország tiz év mulva sem fogja elmondhatni) ez, azt hisszük, eléggé bizonyítja azt, hogy ugy nemzetgazdasági, mint pénzügyi politikánk helyes uton van, javulóban és fejlődésben, ugy, hogy csak tovább haladni és kitartani, nem pedig az alapokat felorgatni kell.

„Haszon“, ez ama tündöklő csillag, melynek ragyogásától elkábulyva, vakon rohannak új megváltójuk bölesőjéhez — a „gazdagsághoz“. Azon kívül nem léteznek számukra e föld kerekén semmi. Föladozzák érte életüket, nyugalmukat, hitvest, gyermekeit, családot. Ez ama villi tűz, mely vakásguk éjében, hol feltűnik, hol eltűnik előttük; mely után, mint az örültek rohannak, a nagy kapkodásban és zűrzavarban egymást felöklelve, taszigálva.

„Meggazdagodás!“ ez a 19. század Delirium tremense, mely kinzó és ölü nyavalyában az emberiség két harmadrésze sanylődik, eszeveszetten kapálódzva, kézzel-lábbal kapaszkodva az arany borju körül.

Ez ama Tarantella pók, melynek marásától kétségbeesett tánczezel ugrálja át az ilyen nem ember egész életét, hol fent—hol lent; ma emeletes paloták fényes magaslatán, holnap az úteza szeméjé közt; most a pillanatnyi röpke boldogságtól lihegve, néhány óra mulva kétségbeesetten, becstelennül, gulyától szétzuzott koponyával, földön fetrengve.

Kalmár nem emberek között van a versengésnek legtermőbb talaja. A milliomos bankártól kezdve, ki fényes fogatán robog át az életúton — le egész az utolsó szatocsig, ki savanyu arcczal rágja egész nap körmeit a „pudli“ meggett — mind tul akar tenni a másikon. Miért? talán nemes ambitióból? hazafiságból? igen, csakhogy ez ambitió neve: irigység, e hazafiság nem egyéb kapzsiságnál!

— „Az a kereskedő hintón jár, miért kell nekem gyalog kutyagolnom?”

— „Az ő felesége selyem s bár-

*) Felolvasatott az „Orvos és Természettudományi Társulat”-nak 1880. október 9-én tartott felolvasó ülésén.

KÜLFÖLD.

Azon javaslatok, melyeket a porta válasza után az elégtelletes britt kabinet tanácsolt s melyekről szombati lapunkban megemlékeztünk — úgy látszik, nem maradnak csupán javaslatok. A britt kabinet oly rendszabályokra akarja birni a hatalmakat, melynek elfogadásával a porta pénzügyi tekintetben legyen minden cselekvényében megbénítva.

A londoni táviratok azt mondják, hogy „erősnek alkalmazását a porta követelményei ellenében, mellőzhetetlennek tartják. Párisba értesítés ment az angol javaslat felől, melyben kinyilatkoztatják, hogy Anglia nem tűr több halasztást, bárha sajnálattal veszi azt, hogy Franciaország és Ausztria-Magyarország tartózkodó állást látszik elfoglalni. — A portának valószínűleg vasárnap fogják átnyújtani az egyetértő hatalmak követői a választ a legutóbbi török jegyzőkre. A válasz rövid, éles és határozott hangon visszautasítja a török javaslatokat.

Ez egyetértő hatalmak közé, úgy látszik, Olaszországot is belé lehet számítani, a mennyiben az újabb sürgönyök szerint Olaszország beleegyezik teljesen az angol kabinet javaslatába, s ezzel a török kikötők elzárásába.

Más hírek szerint minden kabinet elfogadta volna az angol javaslatokat.

Hogy mi van tervben kézi zálog gyanánt elfoglalandó, azt még nem tudhatni. Smyrna (kisázsiai tengerparti város) vagy csak némely szigetek? Az Aegaei tengerben sok török sziget van, melynek nincs helyőrsége, de ha oly sziget szállatnék meg, mely helyőrséggel bír, ez a legkomolyabb összejöttküzések nyújtana alkalmat s a még eddig bekénese látszó tiltatást a legharciasabb irányba sodorhatná.

BELFÖLD.

Felelet

(a Petőfi elestéről a „Kelet“-ben közölt táviratokról.)

Tekintetes Szerkesztőség!

Közelebből becses lapjában, honvédszázados Székely Elek névaláírásával megjelent cikkében botránkozással olvastam, hogy a tisztelt százas ur, maig sem adta fel azon téves rögeszméjét, melynek alapján még a hatvanas évek elején azt állította volt, hogy a segesvári csata után Szebenben látta Petőfit. —

Meg botránkoztam azért, mert semmiképen nem foghatom meg azt, hogy egy volt honvéd tiszt, ki hivatásánál fogva is többnyire Bem körül fogott, hogy képes azon kérdést, hogy Petőfi hol halt meg, a nyilvánosság előtt újból felmeríteni, a midőn azt az erdélyrészi közvélemény már régóta épen úgy eldöntötte, mint a közmondás eldöntötte azt a kérdést, hogy eső után kell-e köpenyeg?

De nehogy ezen csalódáson alapult ezikk a budapesti Petőfi szobor-bizottmányt véturra vezesse, hazafi kötelességemnek tartom erre vonatkozólag igénytelen megjegyzéseimet a következőkben megtenni:

A tisztelt százados ur azt a Petőfit látta Szebenben a segesvári csata után, kit a szombati legutolsó csata napját megelőző napon az az Augustus 5-én a kolozsvári névtelen levél író

sonyban jár, ruhái Párisból kerülnek, estélyeket ad, — az én nőmnek egy évben két ruháját, koutóra varja a szabónő, az egész családomnak nincs mit emnie.“

— Az ő leánya bálókra jár, részt vesz minden Bazárban, az én kicsinyemet tánciskolába sem járathatom, pedig én felakarok tünni! Gazdag akarok lenni, mint ő! Dolgozni nem akarok, csak élvezni; adni nem akarok, csak venni! Mit tegyek, hogy tulszárnyajlam azt a gonosz vetélytársat? Meg van! Elesalom minden vevőjét! Áruiamt olcsóbban adom, a mi nála 10 frt, azt én 8 forintért adom; nem tartok oly jó portékát, mint eddig, de olcsóbbat, a számár vevő nem tudja megítélni, a külszin el fogja vakítani. Üzletem felé ki írom, hogy: „Rendkívüli olcsóság!“ „Vég eladás!“ „27 kr. Bazar.“ stb. stb.

Aztán kapja magát az én nem emberem, s mert jelszó: „Port a szemébe!“ mindenét a „kirakatba“ teszi, fény és pompában uszik minden, s minő olcsó! Sok üzletet ismerek, melyben a falra bátran föllehetne írni ama szavakat, melyek eddig csak képtárak és muzeumokban olvashatók, t. i. „Kéretik semmihez nem nyulni!“ Csakhogy a szegény vak vevő nemcsak hogy hozzá nyul, de meg is vásárolja, pénzt ad érte, s csak midőn hazá vitte a hallatlan olcsó portékát, akkor veszi észre, hogy pénzt az ablakon dobta ki, hogy bizalmával visszaélték, hogy úgy járt „mint Bertók a csik-vásáron!“

De nini! mi történik? Az a hatalmas vetélytárs rövid idő lefolyása után kénytelen csődöt mondani, megbukik és koldusbotra jön. Miért? mert becsületes ember volt, pénzért vagyonot adott. Emez meggazdagszik, palotát épít, mint ohajtá, feltűnik, — hogyan? Gaz csaló volt, egy

is Maros-Vásárhelyt nem csak látott, hanem még kezét is szoritott vele, azt a Petőfit látta, kiről a közelmúltban egy házaló feltűnési viszketgéből azt állította, hogy Sziberiában van fogház-felügyelői minőségben s azért nem jó haza, a mint neki személyesen mondta, hogy ottan nagyon jól megy dolga, szóval azt a Petőfit látta a tisztelt százados ur, kit képzelődése tiltott volt Szebenben a török rudu kocsiába de a valóságos költőkirály Petőfit nem láthatta, mert ennek a Segesvár és Fejéregyháza közötti esatáron 1849 július 31-ikén történt halálát, a csatában jelen volt szemtanuk állítása s több közeli gyanuokok, a bizonyosság azon fokára emelték, melyen mindenki meggyőződhetett arról, hogy azoknak állítása, kik ezt tagadják, vagy ezzel ellenkezőt írnak s beszélnek — tévedésen s csalódáson alapul, mint a tisztelt honvéd százados uré is.

Kézdivásárhely, 1880. oct. 6.

Márkosfalvi Barabás Károly.

Soproni levél.

1880. okt. 6-án.

(Vége.)

Sopron városának Trefort Ágoston a követe. A szabadelvű párt a szélsőbal mozgalmával szemben szintén tüdvősnök tartotta a napokban gyűlést tartani, a jövőben elérhető siker érdekében. A szabadelvű párt id. elnöke Tomsich Bertalan megnyitván a gyűlést, a párt újból alakult és elnöknek Lenek Emil választotta meg egyhangulag, másodelnök lelt Mayer Gyula ügyvéd, ezután egy 120 tagból álló választmány választotta meg s határozatba ment, hogy a város képviselője Trefort Ágoston beszámoló beszédre meghívassék és megjelenése alkalmával a lehető legünnepélyesebben fogadtassék.

Megjegyezzük itt, hogy ez idő szerint az ellenpárt itt nagy tevékenységet fejt ki és a szabadelvű párt mozgalmára okvetetlen szükség volt, a miből kiindulva, győzelme kétségtelennek látszik.

Ez képezte Sopronban utóbbi időben a politikai eseményt. Régóta esendes volt itt minden, eltekintve a kis körben folyó szélbali korteskedések hasznatlan larmájától.

A soproni irodalmi és művészeti kör október hó 16-án tartja érdekes estélyét.

A műsor változatos és így élvezetben nem lesz hiány.

Végül ide iktathatjuk, hogy Sopron város igazoló választmánya nem rég tette közzé a leg több adót fizetőknek 1881-re készült névjegyzékét. Az első virilista: Lenek Sámuel 3357 frt 32 kr. adóval.

Vajjon nem gazdag ember-e az, a ki anynyi adót fizet?

A ruszti bor híres és sajnáljuk, hogy kedvezőtlen eredményről írunk. Ruszt nincs messze Soprontól és a szűret ott is mint Sopronban kezdetét vette. A minőség igen jó, de a mennyiség a lehető legrosszabb. Alig egy harmada termett annak, a mi tavaly hordókba került. A hol tavaly 50—60 hectoliterrel szűreteltek, ott most egy egész hectoliter sem termett. A muskotályból, mely évenként egy ezer hectolitert szűkott adni, ezuttal majdnem semmit sem nyertek. Annál elszomorítóbb ez, mivel a nép kizárólag

„nem ember“ ki az „emberen“ teljes győzelmet aratott!

Az ilyen nem embereknek külön szótárunk van; nyissuk fel és vessünk ez extra szótárba egy pillantást!

Csalni, annyimint: jó üzletet csinálni. Becsület, annyimint: tömött Wertheim pénzár.

Gazember, annyimint: szegény ember. Kiegyezni, annyi mint: Más becsületes embert a bukásba rántani.

Csőd, annyi mint: tiszta haszonnal nyugalomba vonulni.

Hitelezni, annyi mint: perelni s egy rókáról két¹őrt nyuzni. stb. stb.

Vegyük elő a kisebb üzlet embereket.

Ezek kétfélék, hívók és hitetlenek. Hívók azok, kik nagyon sokat hisznek magukról. Azt képzelik, hogy nélkülük az állam pusztulásnak indulna. Hogy ők lelke, a kereskedelemnek. Hogy a ki náluk nem vásárol az elkárhozik.

Ezek aztán gőgösek és gorombák. Ha vásárolni mégy hozzájuk, majd hogy ki nem dobna üzletükből. Még te tartsd szívességnék, ha pénzedért kapsz tőlük valamit!

Ugy tudnak beszélni, mint az Orahulom; a városnál, a tanácsnál rendesen tiszteletbeli hivatalokak viselnek; hangadóik mindenféle mozgalom alkalmával; beszélni tudnak mindenről; értenek mindenhez, különösen a haza megmentéséhez; lenéznek mindenkit; rászédnek mindenkit; gazdag emberek s rendesen két-három háznak urai; zsebuk tömve, f. j. j. és szívők őrés.

(Vége köv.)

a szőlőmivelés után él s 1300 hold termékeny föld után körülbelül 15,000 frt évi adót fizet.

Ne csodálkozzunk aztán, ha a nyomor és inség mind nagyobb mérvet ölt hazánkban! De elég ezuttal a soproni világból.

Szóltunk a harangokról, a politikáról és a borterméről; nő jövőben arról a szegény német színházról fogunk pár sorban megemlékezni.

Aigner Ferencz.

Abrudbánya, 1880. oct. 6. (Közgyűlés; távirafelállítás)

(Vége.)

Olvastatt azután megyénk alispánjának átírata, melyben tudatja, hogy az 1879. évi mindennemű számadásokat megvizsgálva, azokat jóvá hagyja, s egyszersmind elismerését fejezi ki úgy a városi tanácsnak, mint a két számvevőnek a számadások szabályszerű és kifogástalan kezeléseért. Alispánunk ezen átíratát a közgyűlés öröndetes tudomásul veszi.

Ezután olvastatt Budapest átírata a képművészet pártolása tárgyában. Közgyűlésünk egész készséggel ismeri el ezen ügy fontosságát, s a maga körében mindent is el fog követni ennek előmozdítására; de városunk korlátolt anyagi viszonyait véve tekintetbe, ezuttal nem tehet egyebet, minthogy az átíratot egy kedvezőbb időszakig tudomásul veszi.

Tárgyalás alá került ezután az őszi közgyűlés egyik legfontosabb tárgya a jövő évi költségelőirányzat megállapítása. A költségelőirányzat beható tárgyalás után, egy pont kivételével, helybenhagyott.

A központi választmány 3 évi tartama letelvén, az 1874. XXXIII. t. cz. 20. §. e) értelmében újból választatott. A szavazó urnából többnyire mind új tagok kerültek ki.

A virilistának az 1871. évi XVIII. t. cz. 34., 35., 36. §-ei értelmében összeállítására. kiküldött bizottság jelentését beadvá, ennek alapján a virilisták névsora a jövő évre megállapított.

Igen fontos tárgya volt a közgyűlésnek a városunkon átfolyó patak szabályozása tárgyában kiküldött bizottság jelentése is. A terjedelmes és részletes jelentésből kitűnt, hogy annak keresztülvitelére tetemes anyagi áldozat kívánatik, és így egyszerre létesíteni csaknem lehetetlen; már pedig városunk patak melletti lakosai ezen szabályozás nélkül minden évben ki vannak téve az árviz veszélyének, határozatba ment, hogy az elkerülhetetlen szükséges intézkedéseket már ez évben foganatosítani kell; a víz lefolyását akadályozó beomlott köfalakat közmunkaerővel kiemelni, a patak medrébe egyesek által hordott szemetet s egyéb, a víz folyását akadályozó tárgyakat, az illetők által rendőri ution is eltávolítani még ez ősz folytán mulhatlanul szükséges.

Ezekben kívül még sok más tárgy intéztett el u. m. az árvalgyi szabályrendelet készítésére, a vámtariffa újra átdolgozására, a piaci vásárhely szabályozására bizottságok választottak s több rendbeli kérelmek láttattak el. Végül a jegyzőkönyv hitelesítésére egy 3 tagu bizottság küldetvén ki, elnököl polgármester a gyűlést bezárta.

Örömmel tudatom még azt is, hogy táviránk ez évben elkészül, az oszlopok egy része már fel van állítva, s többé mi sem leszünk oly távol, mintha egy egész külön országgrész lakosai volnának.

Bezárom már leveletem, s még csak azt említem meg, hogy dalárdánk folyó hó 9-dikén hangversenyt rendez, a minek eredményéről annak idejében tudatni fogja r. l.

A BEM-UNNEPÉLY

A Bem-szobor bizottság nyilatkozatot tett közzé a „Hon“-ban, melyben a szobor leleplezésének kérdésében a lapokban s legkivált a „Kelet“-ben) elmondott észrevételeket visszautasítja.

Feleletünk e nyilatkozatra a következő:

Tisztelettel ismerjük el a szoborbizottság érdemeit. Hogy fáradt a gyűjtés körül, hogy aránylag kevés pénzzel igen szép emléket emelt, hogy lankadatlan tárdtsággal sikerítette a kezelésére bizott ügyet.

Soha sem vontuk kétségbe, hogy a szoborbizottság tagjai, mikor: „a haza és nemzet vesztélyeztetett érdeke úgy kívánta, férfias tettel és életük kockáztatásával“ mutatták meg hazafiságukat.

Nem állítottunk egyebet, mint azt, hogy a bizottság politikai felénkségéből — mely viszonyaink között nemcsak indokolatlan, de sértő — nem szándékozik országos jellegűvé tenni az ünneplést, hanem csupán a honvéd egyesületnek körében akarja a leleplezést elvégezni; hogy zárt üléseket tart, — mint az a „Kelet“ 225. számában egy igen hiteles marosvásárhelyi levelezőnk által elmondottat — egy egész nemzetet érdeklő ünnepély kérdésében; — megróttuk a bizottságot ezokért s követeltük tőle közvélemény nevében, melynek sértett érdekeit védeni a sajtó hivatott, hogy ne dögösödsön el az ország elől Bem szobrának leleplezését, Bemét, kinek nem a honvédegyesületek, de az ország kívánja megvinni halálának nyilvános adóját.

Ezek tények.

Bizonyíték rá, hogy a városi testületekhez, művészeti társulatokhoz stb. az első titkos gyűlés után két héttel tartott újabb bizottsági gyűlés határozata következtében küldettek el a meghívók, s bizonyíték az, hogy senki soha meg nem csafolta s megezáfolni nem is fogja, hogy a szeptemberi határozatok zárt ajtók megett hozattak.

Midőn tehát tudomásul vesszük a bizottság említett nyilatkozatát, s midőn hazafiai örömlüket fejezzük ki a felet, hogy a bizottság most már az ünneplendőhez, a városhoz, s maga magához méltóan igyekszik — bár megkésve — a szobor leleplezését „ünneplélyly“ tenni, kijelentjük azt, hogy álláspontunk korábbi magatartásának hibás volta felett e nyilatkozata után egyáltalán nem változott.

A szobor-bizottság Marosvásárhely szab. kir. város lakósaiboz a következő felhívást bocsátotta ki:

A „Bem szobor“-nak folyó év október hó 17-ik napjára kitűzött leleplezési ünnepélyeni hazafias részvételre s képviseltetésre az ország honvéd egyletei, megyei és városi köztörvényhatóságai, továbbá a magy. kir. tudományos akademia, a budapesti és kolozsvári magy. kir. egyetemek, József műegyetem, képművészeti, történelmi, szépirodalmi és más közmíveltségi társaságok s egyletekhez elküldött meghívásaink alapján, és a már beérkezett hazafias jelentésekből öröndetes meggyőződésünk ké vált, hogy: ezen nemzeti jellegű és horderejű szoborleleplezési ünnepély alkalmával városunk ügyszólva a haza központjává, szíverősévé vállván: városunk polgárai a régi vendégszeretet, elfogadás és ellátás kedves és megújító kötelessége ritka hazafias szerencsében részesül.

Miért is hazafias bizalommal és tisztelettel kérjük: méltóztassanak meghívott honfitársaink, vendégeink méltó fogadtatása és elszállásolásiért kiküldött rendező tagjainkat és megbízottainkat feladatuk megoldásában támogatni és elősegíteni. A Bem-szobor bizottság. M.-Vasárhelyt, 1880. október 8. Borosnyai Pál, elnök. Molnár Zsigmond, biz. jegyző.

A Bem-szobor bizottmány meghívta Pest-Pilis-Solt-Kiskun megye törvényhatóságát is az e hó 17-én tartandó szoborleleplezési ünnepélyre. A meghívás ügyében illetőleg, a megye közgyűlése intézkedik, mely ezelőb a meghívó az e hó 15-dikén tartandó rendkívüli közgyűlés másik tárgyát képezendi.

Az „Egyetértés“ következő táviratot közli Lembergől:

Az itteni egyetemi olvasókör felhívást bocsátott ki a Bem-albumra való gyűjtésre. Az egyetemi olvasókör Marosvásárhelyre küldöttséget küld Bem emlékszoobrának leleplezési ünnepélyére. E küldöttség fogja elvinni a két nemzet szabadsághősének emlékszoobrára a lengyel ifjuság babérkoszoruját.

A budapesti tudomány és műgyetemi olvasó-kör babérkoszorút küld a szoborra, s magát 10 tag által fogja képviseltetni. A marosvásárhelyi önkéntes XII. ik zászlóalj Győrffy Pétó utolsó parancsnok vezetése alatt vesz részt az ünnepélyen.

A „Dziennik poltki“ cz. lengyel lap tárcájában a Bem-ünnepélyről ír:

„Erdélyben egy nemes nemzet halála emléket emel Bemnek. Ez a nemes kegyelet műve A Bem-szobor leleplezésével nincs összekötve sem politikai aspiráció, sem keresettség. Azon események, melyekkel Magyarországot illetőleg Bem neve össze van kapcsolva, eltűntek visszavonhatlanul, a mennyiben ezek nem érintik Oroszország intervenczióját. A mi 1848—49-ben történt, arra bámulva emlékeztünk. Az idősöb bek aktíve is részt vettek az ügyben, a fiatalabbak hallottak a Kárpátok felől jövő híreket, melyek legendaszerűek. A nagyon fiatalok alig tudják elképzelni, mily dicső napok voltak az erdélyi harcok. Az ellen félelemmel eltelve azon hitben él, hogy a magyar seregek lengyel vezérei előtt semmi sem lehetetlen. Bem oroszlan-szívű férfi volt, sashoz hasonló. Akár lengyel nemzeti öltözetben, akár magyar atillában, akár török öltözetben réme és félelme volt Oroszországnak. Mi büszkéek lehetünk arra, hogy köztünk született. Minden képzelődés nélkül igényelhetjük a dicsőséget, melyet ő szerzett. És minthogy idegenek is hódolnak emlékének, nekünk kötelességünk azokhoz csatlakozni. A ki teheti, menjen el Marosvásárhelyre, ez elő fogja mozdítani a két nemzet közt az örök szövetséget, mely nemzeteinknek számos közös érdekei vannak és sok közös jellemvonásuk, bár oly különbözők származására. Még a kölcsönösen nem is értett két nyelv kellemesen hangzik a füleink. A rokonszenv nem százálekokban nyer kifejezést. Gondoljuk meg, hogy nem mult el örökre az idő, midőn lobogóink a magyarokéi mellett lobogtatnak ugyanazon ügyben kelet és észak felé.“

A lemergi, krakkói és lesbeni lengyel egyetemekről tízennyolcz tagu küldöttség fog Marosvásárhelyre menni. Szabadjegyek en-

gedélyezése tárgyában már megkeresték a magyar vasúti főigazgatóságot.

A „Függetlenség“ oct. 10-iki számában „A Bem-szobor és a magyar ifjuság“ feliratu cikkében buzdítja az ifjuságot, hogy vegyen részt az ünnepélyen, annyival is inkább, mert a lengyelek sem maradnak el.

„A lengyel ifjuság, mely érzelemben, szabadságszeretetben, a történet tanúsága szerint édes testvér velünk, megérdemli, kötelességgé teszi a magyar ifjuságnak, hogy Marosvásárhelyen testületileg megjelenjen. Hadd lássa a világ, hogy a lengyel nemzetet szeretjük, hogy ifjusága édes vendég nálunk!“

Koszoru Bem szobrára. Marosvásárhelyi közönsége Bem tábornok szobrának ünnepélyes leleplezési alkalmára gyönyörű cseriákoszort készítettett — írja az „Ellenőr“ — Testory vázai-utczai művirág kereskedésében; a széles és hosszú kékszalagon aranybúttal ez áll: „Bem J. 1848—49-diki altábornagynak Marosvásárhely szabad kir. város közönsége.“

A „Kolozsvári Zene-Conservatorium“ rendkívüli közgyűlése.

— 1880. október 11.

A zene-conservatorium tegnap (vasárnap) délelőtt saját helyiségében rendkívüli közgyűlést tartott azon ezelőb, hogy ezen, az utóbbi közgyűlésen megválasztott, de a megválasztást el nem fogadott négy tisztviselő s két választmányi tagra nézve új választási eszközöljön.

A határozatképes szám konstatalása után a választmány által megbízott ideiglenes elnök id. Bodor Pál a gyűlést fel 11 órakor megnyitja. Beszédében előadja, hogy a mult hóban lefolyt rendkívüli közgyűlés után a választmány, tekintettel az elodázhatlan végzendőkre, szükségét látta az ideiglenes megalakulásnak; ennek megtörténte után a zene oskoia teljesen szerveztetett, a megválasztott zeneigazgatóval Farkas Ödönnel a szerződés megkötöttetett, mint szintén a tanárokkal is. Jelenti továbbá, hogy a zeneiskolában a tanítások már megkezdettek, valamint a gyakorlatok is legközelebb megkezdődni fognak. Felhívja végül a közgyűlést, hogy a választásokat a lemondott 4 tisztviselőre, nevezetesen: elnök, alelnök, igazgató és pénztárnok, valamint 2 vál. tagra ejtse meg. Egyszersmind kijelöli a jegyzőkönyv hitelesítőkké: Dietrich Amadé és Magyaróssy Gyula, a szavazatszedő bizottságba pedig: Márk Ferencz, Vajna S. és Himmelstein J. intézeti tagokat.

A szavazás megkezdése előtt Himmelstein J. indítványt tesz, hogy a közgyűlés az intézet elnökét közfelkialtás utján válassza meg. Ajánlja egyttal e tisztre id. Bodor Pált, mint az intézet egyik legrégibb bajnokát.

Az indítványt s ajánlatot gyűlés magáévá tevé, közfelkialtással nagy lelkesedés közt megválasztja az intézet elnökévé id. Bodor Pált, ki is ezt elfogadja.

Az elnök, igazgatói és pénztárnoki állásokra a szavazatok beadatván, megválasztatnak alelnököknek: Himmelstein József 12, igazgatónak Dobokay Kálmán 23, pénztárnoknak Biró János (gyógyyszerész) 23 szavazattal.

Az intézet eddigi titkára Dobokay K. igazgatóvá történt megválasztása által e hely így üresedésbe jöven, az intézet titkárává közfelkialtás utján Magyaróssy Gyula választatik meg.

Ezek után beadatnak a szavazatok a választ. tagokra, megemlítetvén, hogy mivel a Himmelstein J. és Magyaróssy Gy. tisztviselőkké lett megválasztása folytán 2 hely ismét megürült, most már a szavazatok 4 tagra történtek.

Legtöbb szavazatot nyertek e helyekre Márk Ferencz (15), Wolff János (14), Bogdán István (11) és Vajna S. (10). A további szavazatok dr. Szilágyi Ete, Deaky Albert, Tóth József és Popp Benjámin int. tagok között oszlottak meg.

A választások beejzése után a választmány azon indítványa, hogy Simon Elek, dr. Brassai Samuel és dr. Hintz György urak az intézet közüli számos éveken át folytatott sikerdus működéséért tiszteletbeli tagoknak választassanak meg, egyhangulag általános lelkesedés közt elfogadtatik s a díszokmányok kiadásával a választmány megbízatik.

Egyéb indítvány nem tetetvén, elnököl a gyűlést háromnegyed 12-kor berekeszti.

M—o.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Nemzeti Színház.

(Ray Blas, dráma 4 felvonásban. Angol színpadok számára jelenetozte Tenwkrey. Fordította és rendezte: Mátrai Béla.)

Ha jól tudjuk, némely szászországi városban divatozik az a praktikus szokás, hogy a midőn új színdarabok kerülnek szőnyegre, egy nagyobb társaság pénzt tesz össze, s elküld egy embert a színházba. Ezen közköltiségen kiküldött egyén referál aztán a többinek. Ha a darab jó, a későbbi előadás alkalmával a többiek is megnézik, ha rossz, csak egy ember állja ki a gyötrelmet, s egyik sem érzi meg a költséget.

Ugy halljuk, hogy Kolozsvárt is ilyen társaság van alakulóban, mert valóban kezd türehtetlenné válni az a sok feltűtetés, melyet a közönség tűr új darabok és új színészek miatt. Nem tudjuk számát, hányszor sürgöttük már a dráma-bíráló bizottság felállítását. Ha színházunk nem gúnyolódik az országos és nemzeti névvel, egy ilyen bizottság nélkül fenn nem állhat. Elég bizonyítéka ennek az a sok fiaskó, mely ügy színészek, mint szindarabok megválasztása tekintetében nálunk napi renden van. Egy ily bizottság nem kerülne nagyobb fáradságba, mint néhány kinevezési okmány megírásába, mégsem lehet keresztül vinni! Ha már az igazgatóságot teljességgel nem lehet rábírní. szeretnők tudni, mire jó a választmány, ha ilyen intézkedésekre sem?

Rátérve a szombati előadásra, elmondjuk röviden a Hugo Viktor ezen elvett alkotásának meséjét.

Ruy Blas nemcsak származású elszegényedett szolga Finlas marquisnál, s nincs kisebb baja, mint, hogy a spanyol királynőt szereti. A marquis elvesztvén a királynő kegyét, bejelenti a közönségnek, hogy borzasztó boszút áll, ezt pedig aként viszi ki, hogy Ruy Blas felöltözteti spanyol grandnak, s bár ennek a dolog sehogys sem tesz ki, ura riparancsol, hogy csatlakozzék a királynő kíséretéhez. Ruy Blas-ból lesz ilyen formán spanyol grand, a királynő, kinek férje csak vadászni jár, természetesen szerelmes lesz bele, s e szerelem következtében Ruy Blas-ból hatalmas herceg válik, a ki elkergeti az ország ministereit is. Ekkor a marquis Ruy Blashoz találkára hívja a királynőt egy olyan levéllel, melyet Ruy Blas még szolga korában ura parancsára írt. A királynő megjelenvén, magától értetődleg a marquis sem maradt el, kegyetlenül felfedezi a királynő előtt Ruy kiletét, de ez sem hagyja magát, s törökkel párbajra kelnek. A színpad elsőtetedik, s addig keresik egymást, miguen Ruy a feljövő hold fényénél megpillantván a marquist, rárohan s a királynő kétségbeesésére szerencsésen megöli egymást.

Igy végződött a darab pont 9 órára két ember gyászos halálával.

A Hugo személyében tetőpontjára ért romantikus iskola minden képtelensége láthatólag tömörített kiadásban szerepel itt, s a néző méltán meglepődik rajta, hogy egy Hugo nagy elméjének miként lehet ily torzszülötte. A szikrázó szellem nem hiányzik e darabból sem, mint a hogy Hugo tollából nem is származott még két szó szellem lírájával, de alakjai parancsszóra erre-arra erőszakosan ránczígált babok. Ruy minden érdem nélkül lesz nagy emberré, s a mi a leg-sajátságosabb, olyan királynő által, ki, ha esemegét akar enni, vagy az ablakon kitekinteni, előáll a főszertartásmesternő s meglepíti neki, s ő engedelmeskedik. Ruy urának parancsszavára lesz grand, parancsszóra csatlakozik a királynő kíséretéhez, parancsszóra ír önmagát megalázó leveleket, semmi akarata, hanem csak bab ura hatalmának, a királynő szerelmének, a sorsnak vagy mindezt összevéve a Hugo fellegek között kalandozó, s minden igazságot, emberit és természetet megvető képzelődésének kezében.

Ha Hugo Viktor ki akarja mutatni, hogy Ruy jóindulatú ember, a közönség elé visz egy minisztertanácsot, hol a miniszterek az ország összes adóit maguk között osztják, s vitézlí elkergetteit őket a volt szolgájak. Hogy létezhetik-e épen ilyen megálatkodott miniszterium, mely legalább a bűn terhe alatt egy kissé ne titkolódzna, s ne palástolgatná galádságát — avval Hugo nem törődik. Ha rossz férjet akar ábrázolni, nagy ezermónia között beklid e királyi férjtől egy levelet, melyben csak ennyi áll: „északi szelek járván, csak 7 farkast lőttem.“ Az nem határoz, hogy emberies fogalmak szerint bárki is vagy többet vagy semmit sem írna nejkének.

Ha aztán két embert el kell tenni láb alól, há egyszerien megöli egyiket a másikkal, és viszont, mert így követelt e t a romantismus, Hugo dicő iskolája.

A mi az előadást illeti, kétségkívül igen gondos volt, ug az alakítások mint a kiállítás tekintetében. Mátraí minden igényeztetét megfeszítette, hogy gonosznak és intrikusnak lássék. Nem beszélünk arról, hogy túlzott, s igen megcsinálta szerepét, mert az egész darab képtelenség volt. Gyenes parancsszó szerint szegletesen mozgott, szerepe Ssaesvait illette volna. Kéler Ilona, szép jelenség volt, s ismételte azt töle megszokott egy chablon szerint ábrázolt sentimentális, de rokonszenves alakot.

J. Beküldetett szerkesztőségünkhez: Logouvé Ernests. A nők erkölcsi története.“ Ford. Feleki József. Budapest, Franklin Társ. 1880. 341 old. Ára 1 frt. 50 kr.

Dr. Schnierer Aladár: „A magyar büntető törvény magyarázata.“ Negyedik füzet. Budapest, Franklin Társ. 1880. Ára 1 frt. 60 kr.

„Rajzoló geometria“ (Bevezetés a geometriába rajzolás alapján) Írták: Landau Alajos és Dr. Wohlarab Flóris. Első füz. Budapest, Franklin Társ. 1880. Ára 1 frt. 20 kr.

Tanítók könyvtára szerk. dr. Kiss Sándor és Péterffy Sándor. „Gyakorlati tanítá-

sok I. Budapest, Franklin Társ. 1880. Ára 80 kr.

Dr. Pillitz Vilmos műegyetemi tanártól: „Minőleges analytika“ vegytan“ Budapest, Franklin Társ. Ára 2 frt. 50 kr.

„Igazságügy rendeletek“ 1880-Budapest, Franklin Társ. Ára 60 kr.

Kubinyi Lajos: „A szabadforgalom nemzetgazdasági értéke és teendőink a közlekedés ügyben.“ Budapest, Franklin Társ. Ára 60 kr.

„A boncztan alapvonalai“ (Korodai gyakorlatok fiatal orvosok számára.) Írtá: Dr. Schmidt T. Ford. id. dr. Purjesz Zsigmond. Budapest, Franklin Társ. Ára 2 frt. 40 kr.

„Arányok szerinti rajzolás.“ (Módszeres rajziskola) Szerk. és kiad. Landau Alajos I. füzet 1—24 ábra. Szabakézi rajzolás. Ára 80 kr. Fejek II. Rész I. füz. Ára 30 kr.

Uj zene művek. Táboerszky és Parsch nemzeti zenemű-kereskedésének megjelentek. Rudolf csárdás és Stefania csárdás. Rudolf trónörökös és Stefania kir. hercegnő ő fensége kézfogójának emlékére. Mind a kettőt zongorára szerző Rác Pál. Ára egynek-egyenk 1 frt.

Árvay István „Okszerű és hasznos bortermelés kézikönyve.“ (500 arany frankkal díjazott mű. Második kiadás egy fametszeti táblával.) Nagy-Kanizsa, Filsch Fülöpnel 1880. Ára 50 kr.

„A Vasárnapi Lapok“ küldetett be hozzánk, Hevesi József jól szerkesztett lapja, mely amellett, hogy legolcsóbb, a jelesebb magyar írókat számítja munkatársa közé, a következő tartalommal jelent meg: Antise mita liga Visontay Somától, Iskolai takarékpénztárak, Darvas A.-tól; A dalnok, Saehar-Masochtól; Dalbokréta: Hervadt rózsák, Komócsy Józseftől, Jászvaleng..., Seyfried Ernőttől; Berliu emlékek, Berger Ignácztól; A kit a sors megtört, rajz, Hevesi Józseftől; Színházi csevegés, Tere Perőtől; Irodalom, A pillanat mómora, legújabb francia regény. Talányok, megfejtések stb. stb. Előfizetési árak: egész évre 5 frt, félévre 2 frt 80 kr. negyedévre 1 frt 50 kr. szerkesztőség és kiadóhivatal Dobány utca 28.

A „KELET“ magántávirata.

Feladatott Budapeston okt. 11. d. e. 12 ó. — p. Megérkezett Kolozsvárra okt. 11. d. u. 1 ó. 26. p.

A német színházat tegnap hivatalosan lepecsételték.

A király ő felsége október tizenhetedikén indul Sziléziaába.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1880. okt. 11.

Helyi hírek.

— Lapunk előfizetőit tisztelettel kérjük, hogy a következő évnegyedre előfizetéseiket idején megújítani sziveskedjenek.

— **Nemzeti színház.** Tegnap a Kintornás család került színpa. Legjobbán játszott Krasznainé. Pálmai Ika asszony pár dala sikerült volt, sok elevenességgel játszott. Új jelenség vala Borovszky Matild kisasszony. Marit ábrázolta. Csinos alak, halvány hanggal, mely erősebb drámai szavallatra úgy tetszik alig alkalmas. — Játéka modorosságtól nem ment; s ép ezért hidegen hagy. Elvárjuk, hogy előnyöselben mutassa be magát a kisasszony.

— **A kolozsvári** orvos-természettudományi társulat és az erdélyi muzeum-egylet természetstudományi szakosztálya oct. 9-én tartotta felolvasó gyűlését. A tanácsház nagyterme zsúfolva volt igen intelligens közönséggel. A hallgatóság között ötven nőt számláltunk meg. A terem, tekintve a felolvasások iránt nyilvánuló nagy érdeklődést, igen kicsinynek látszik. Egész csoportokat láttunk eltávozni, kik még álló helyet sem kaptak maguknak. E nagy érdeklődésnek meglehet, azon rendkívüli körülménynek is volt része, hogy a felolvasó asztalt ezúttal — egy jogász foglalta el. Dr. Lindner Gusztáv egyt. ny. r. tanár, kinek nagyérdekléssel halgatott értekezését a „Tűzről“ lapunk mai számának tárcájában kezdjük meg.

— **Eljegyzés.** Városunk egyik szorgalmas fiatal kereskedője Kozád Gyula a tegnap váltott jegyet a szép öz. Vikol Jánosné szül. Fejér Mária urnóval.

— **Ifjusági közgyűlés:** Többek által hozzánk intézett felhívás következtében a f. hó 11-én hétfőn d. u. 6 órakor a jogikar II-ik tantermében tartandó ifjusági közgyűlésre az egyetemi ifjuságot tisztelettel meghívjuk. Tártyak: 1. A „Bem-szobor“-ra küldendő koszoru, esetleg képviseltetés ügye. 2.) Indítványok. Kolozsvárt, 1880. október 9-én Kimes Károly jogász s. elnök. Szentkirályi Géza oévestan. s. e. elnök. Göllner Károly tanárjel. s. e. id. elnök.

Hazai hírek

— **Emberélet két marok áfonyáért.**

Két magurai paraszt ment ki a hestáti havasokba a napokban, hogy ott áfonyát szedjen. Az erdőség az Andrassy Gyula gróf tulajdona, ki-

nek erdőreie — egy inspektor, két erdővédő s egy csász — rá találtak a két kipányvázott legelőre lóra, melyeket gazdáik egy tisztáson hagytak. Nyomban felkeresték az embereket, kik nyugodtan keresgéltek ez: a minden idők óta szabadon szedhető terményét a havasoknak: az áfonyát, melyből cezetet készítenek. Szóváltás támadt. A paraszt állította, hogy neki jóga van szedni, az inspektor az új erdőttörvények értelmében ezt nemcsak megtiltotta, de sőt a felszedett két maroknyi áfonya miatt a két lovat zálog gyanánt lefoglalni akarta. A paraszt tiltakoztak s igen kevés veszekedés támadt a két fegyvertelen paraszt s egyiknél egy balta, másikkál egy kézi pálcza volt — s a négy erdővigyázó között, kik közül az inspektor nagy revolyvert hordott. Szöröl-többré s az inspektor lőtt. Egyiket kezén sebesítette meg. A golyó ennek felhaladt jobb keze ujjai között a csuklóg — úgy hogy aligha nem marad munkaképtelen az azal a kezével, másikkak hastüregébe fúródott. A paraszt feljajdult. Vére omlását látva, elküldöttette magát: „Véromért a tiedet“, s botjával rárohant az inspektorra. Dulakodás támadt a meglőtt ember és az inspektor között. A szegény nyomorult paraszt, a kétségbeesés erejével döngötte el botjával a puskázó hőst — aztán haza vándorogott falujába — és meghalt. Mindez történt — egy marok cezetre való áfonyáért.

— **A Petőfi szülőházát Kis-Körösön** f. hó 17-én vasárnap vette át az írók és művészek társaságának bizottsága. E ház, hol a nagy költő született, tudvalevőleg közadakozásból vásároltatott meg jelenlegi tulajdonosától, egy öreg házaspártól, ki holtig a házban lakhat s rá feltügyneli tartozik. A ház vételára 800 frt. Az árvétellel megbizattak: (Jókai Mór, Szana Tamás, Komócsy József és Feleki Miklós) f. hó 18-án hajón s azután kocsikon mennek Kis-Körösre, hol a lakosság vendégei lesznek. Másnap történiük a hivatalos átadás, melyen Jókai beszédet mond a népnök, Komócsy pedig költöményt szaval.

— **A „Hunyad“ czimű** nyomtatott újság színi referense, Kantai Teréz operett énekesnő következő szavakkal oktatja a jóra: „nyul farka s oly ideitlenl mozgott, mint egy mészáros égi szolgálo“. . Felesleges megjegyeznünk, hogy e szolgálókat tanulmányozó urnak észrevételei a mily szépek, aesthetikailag ép annyira tanulságosak ugy a színésznőre, mint a közörségre.

— **Egy tanító adománya.** Győrffi Irán esztergomi tanító, a király névnapja alkalmából, mint székely származású férfiú, az általa kath. el. és népiskolák számára szerkesztett s képekkel illusztrált tankönyveknek legújabb kiadásából: 300 Magyar orsz. történelme; 300 Term. rajz, s 400 Földrajz czimű műveskét, — összesen ezer darab tankönyvet — küldött az erdélyi püspökhöz azon kérelem kíséretében, hogy ez iskolai kézi könyveknek a székelyföld katolikus hitközségeiben szegényebb sorsú iskolás gyerekek közt ajándékképen leendő szétosztásáról intézkedjék.

— **Öngyilkosság.** Szombaton az első erdélyi vasut gyoroki állomásán, mielőtt a vonat az indóház elé érkezett volna, egy ismeretlen férfiú a kerekék elé vetette magát, s feje egy pillanat alatt a törzstől el lett szelve. Mire a vonat megállhatott volna, egy ember élete meg lett semmisítve. Öngyilkosságának oka s kiléte még nem tudatik.

— **Vasvári Kovács József** színi pályájának 30-ik évtordulója alkalmából, az írók és művészek társaságától következő levelet kapta: T. Vasvári Kovács József urnak, a népszínház tagjának. Az „Írók és művészek társasága“ értesítvén arról, hogy ön közelebb, színi pályára lépésének harminczadik évfordulóját ünnepele, mint testtlet sem akar hiányozni azok közül, kik önt e napon szeretettüknek és megbecsültüknek jeleivel felkeresték, s kívánják, hogy közhazsznu, nemcs tevékenységnek szentelt életét az Eggek még számos éven át zavartalan boldogsággal jutalmazhák. Budapest, 1880. október hó 3-ik napján. A választmány megbízásából. — Jókai Mór s. k., elnök. Szana Tamás s. k., titkár.

— **Necrolog.** Öz. Lányi Károlyné, L. Bányay Károlina s gyermekei Lányi Gábor, Berta, Pál, Imre és Ernő; ugy L. Bányay Károly s gyermekei: L. Bányay Géza s ennek neje: Dobos Erzsébet, L. Bányay Emma; több közelebbi és távolabbi rokonok nevében, fájdalmas érzéssel jelentik, hogy a szeretett édes apa, nagyapa és dédapa Literáti Bányay István, élete 88-ik évében, öt napig tartott tüdőbajban, az uri szt. vacsora felvétele után, folyó hó 9-én délelőtti 11 órakor bevezette földi pályáját. Béke lengjen porain! Deés, október 10-én 1880.

— **A Bemszobor** ügy pénztárnoka Csiki Károly úr beklitele hozzánk azon kimutatást, mely Bem József honvéd altábornagy inségben elő nővérei felségelésére utjabban befolyt adakozásokról szól. Tibáld Mibály Fogarasból egyesektől 10 frt. Az ipólyási izraelita ifiu mtkedvelők 3 frt. Szász Dániel Magyar Láporsól a „Visszaemlékezés, czimű füzet 20 előfizője által e czélra felül fizetés 3 frt 44 kr. Hajdu szoboszlói takarékpénztár saját, és egyesek részéről 10 frt 20 kr. Maramaros alispánja egyesek részéről 5 frt

20 kr. Bajó János nagy-szalontai takarékpénztári igazgató saját és egyesek részéről 20 frt. Körömdini takarékpénztár 5 frt. Sylvester Domokos cv. ref. esperest Vizaknáról 1 frt. Váczi takarékpénztár igazgatósága 10 frt. Csikmegye alispánja egyesektől 1 frt 35 kr. Veszprém vármegye alispánja egyesektől 1 frt 80 kr. Érsekújvári takarékpénztár, saját és egyesek részéről 7 frt 50 kr. Hevesmegye alispánja Egerből egyesek részéről 93 frt 77 kr, Csikmegye alispánja egyesektől 3 frt 3 kr. Lázár György Déváról saját és egyesek részéről 20 frt. Gyarmathy Zsigmond Bánff-Hunyadról saját és egyesek részéről 10 frt. Debreczeni takarékpénztár 10 frt. „Hunyad“ czimű hírlap szerkesztősége egyesek részéről 4 frt 60 kr. Kolozsmegye alispánja egyesektől 13 frt 50. Br. Kemény István Csombordról 2 frt. Toth Samu 1848—49 ki honvéd százados Kézdí-Vásárhelyről saját és egyesek részéről 10 frt 48 kr. Meiszner József Kolozsvárt 10 frt. Békésy Károly „Kelet“ szerkesztője egyesek részéről 8 frt. Csikmegye alispánja egyes részéről 5 frt 29 kr. Lukács Károly Márkosfalván 3 frt. Tóth László Déván 2 frt. B. A. Budapestről 2 frt. Csikmegye alispánja egyesek részéről 4 frt 35 kr. Tuszon János alezredes saját és Gidófalva község részéről 4 frt. Bajai takarékpénztár 20 frt. Tamási Béla N.-Szebenegyesektől 11 frt. Dr. Sinkovits Ignác Kézdí-Vásárhelyi saját és egyek részéről. 16 frt Sopronmegye alispánja több községből egyesektől 54 frt 74 kr. Pápai takarékpénztár a „Bemszobor“ költségek fedezésére 10 frt. jelen czélra 10 frt. Adorján Imre Csik-Somlyon egyesektől 8 frt 20 kr. Hajdumegye alispánja Debreczenből egyesek részéről 57 frt 51 kr. Hildbrand József saját és egyesek részéről 10 frt 30 kr. Sáni László Kolozsvárt saját és egyesek részéről 15 frt 50 kr. Karácson Márton helyi finevelde igazgató saját és Kovács Lajos részéről 2 frt. Mosonmegye alispánja által M. Ovárról 12 frt 50 kr. Szombathelyi takarékpénztár 10 frt. Janiszewky László kir. mérnök saját és egyesek részéről 5 frt. Zolyommegye alispánja Berezcezen város tanácsa egyesek részéről 15 frt 10 kr. Paál István Szolokon egyesek részéről 11 frt 10 kr. Szász Dániel Magyar-Láposon egyesektől 36 frt 21 kr. Br. Jósika Géza 2 frt. Keresztes Kálmán 40 kr. N. N. Orvos saját és egyesek részéről 6 frt, Pozsony szabad királyi város tanácsától a Lukács Károly által gyűjtött összegben bevételtet 54 frt 20 kr. Hunyadmegye alispánja több községből egyesektől 71 frt 95 kr. Beregmegye alispánja Beregzászárol a megye területén gyűjtés folytán 42 frt 40 kr. Horváth László s. szentgyörgyi megyei főjegyző gyűjtő irén 6 frt. Kolozsmegye alispánja a területéről újabbán 12 frt. Összesen 805 frt 62. Az előbbi beni közlemény főösszege 301 frt 65 kr. és így mai napig bevételtet Összesen 1107 frt 27 kr. Marosvásárhelyt, 1880. Október 10-én Csik Károly takarékpénztári igazgató mint Bemszobor-ügyi pénztárnok.

Vegyes hírek.

— **A bécsi levélhordó** gyilkosa megkerült — holtan. Hüttmann levélhordó gyilkosa a kassai szűléstől 30 éves Burkhardt Vilmos, ki itt egy angol czég képviselője volt s utóbbi időben szűkséget szenvedett. A gyilkosság napján Burkhardt az „Unio“ szállóba szállt. Ma ott egy községtanácsbeli bizottság jelent meg, hogy valami ügyben szemlét tartson. Burkhardt azt vélve, hogy e férfiak megjelenése őt illeti, s hogy elfogatását akarják eszközölni, hirtelen cyankali oldatot vett be, mely néhány másodperc alatt véget vetett életének. A „Hotel Garni“ személyzete azonosnak találta az öngyilkost Breszlauer utassal. Hogy mennyire számot vetett magával Burkhardt, azon esetre, ha merénylete nem sikerül, mutatja az a levél, melyet Burkhardt zsebében találtak öngyilkossága után. A levél, melyet jegyeséhez, Nagy Jozefinehez, intézett, kivel már négy év óta együtt lakott, így szól: „Kedves Pepi! Miután tervünk nem sikerülhet s nem nyújthatjuk egymásnak kezünket az oltár előtt, mindketőnkre nézve jobb, ha elválunk, és pedig részemről örökre. Légy boldogabb, mint én a te szerencsétlen Józseföld.“ A levél a pénteki napról volt keltező.

— **Collanti** az „Avvenire“ szerkesztője, kinek bántalmaztatásáról osztrák katonák részéről már szóltunk, még mindig ágyban fekszik. Tizenegy seb van rajta és pedig három kardvágás fejen, egy szurony se keblében s több vágás hátán és kezén. E sebekigen súlyosak, s a jobb kezét, mely mondhatni össze van vágva, Collanti nem igen fogja használni többé. A jekeredő tisztek a következők: Vallon kapitány, Müller és Pourlewka hadnagyok, valamint három katona. A hős verekedők azt híresztelik, hogy Collanti, midőn a tisztek őt felelősségre vonták a vendéglő előtt, egyet köpött, de Collanti tagadja ezt. Csikos tábornok Zarából Spalatóba érkezett. A hadügyminiszter egy őrnagyhadbírói küldött Spalatoba. Rodich báró helytartó két havi szabadságidőt kapott, nem tudják vajjon saját kérelmére-e?

— **Érdekes vendége** van Bécsnek. Szombaton érkezett oda a pyramisok országának egykori ura, Ismail pasa ex-kheive. Incognitoban

utazik. Senki sem fogadta az érkezésnél sem hivatalosan, sem kíváncsiságból. Egy első oszt. kocsiából szállt ki kíséretével a pasa, a ki elegánsul volt öltözve, de igen kis emberke s mintegy 45 éves lehet. Kezében fekete sétapálca, feze kissé félrecsapva. Jobbján Sever pasa, az egykori tábornok lépdelt. Igen érdekes jelenség. Naviz pasa, Lavison orvos és a titkáron kívül még 8 emberből állt a kíséret. A volt khedive tíz év előtt utazta be Európát s uralkodónknak akkor vendége volt. Most a „Bárány“vendéglőben lakik, az első emeleten s 7 salout foglal el. A pasa csak pár napig marad Bécsben. Onnan Budapestre jön s innét gr. Eszterházy birtokára utazik.

KÖZGAZDASÁG.

Az iparos gazda.
Sajt készítés.

Köztudomású tény, hogy a turó-félék nem oly állandók, mint a sajtok; de turó izletesebb, könnyebben élvezhető, legalább ilyen a lipiai turó, melynek készítése módját az említett gazdasági könyv következőleg írja le:

A lipiai turó (brinza) készítősi módja következő: az oltót borjuyomorból csinálják. E végre 4—5 itezo vizet felforraltak, s ha meglült, a borjuyomrot beleteszik, s benne hagyják, a mig csak szűksége van rá. Midőn a tejet meg akarják oltani, ezen vízből egy lakó friss juhte közé egy-negyed itezényit öntenek s a tejet, melyet előre nem melegitettek meg, más napig állani hagyják; más nap, ha a turó összeállott, a savóból kiszedik s egy e czélra készített zacskóba öntik, szegre akasztják, hogy a savó mind lefolyjon; ekkor a turót szellős helyra teszik, megszáritják, s a mit egy hét alatt csinálnak, a turókészítőnek eladják. Ezek a turó héját köröskörül levagdallják, s hogy a még netán benne maradt savó kiszivároghasson, léczekből csinált pólcza rakják. 3—4 nap mulva a turót teknőbe teszik, kézzel összemorzsolják, s 1 mázsa turóhoz egy font sőt véve, megszűszák s jól összegyurják; végre olyan zuzógépen, kétszer-háromszor keresztül bocsátják, s az eképp lehető legapróbbra zuzott turót dűbönyökbe tömők, s hetenként Pozsonyba, Bécsbe, Pestre és más városokba viszik. Egy juh m. e. 30 font (15—16 kilogramm) turót ad.

Készülnek hazánkban, kivált a felvidéken kitűnő jeles sajtok is, melyek azonban nem oly olcsók, mint a külföldi, többnyire telentejéből készült sajtok. Juhsajtot nem is lehet jobbat készíteni, mint p. o. a klenőzi (ostyopka); a juhte felhasználása; azonban csak a nyári idényre szorítkzik, mig a telentej kivált télen át adhatna jó hasznot, azaz hasznos munkát, s érdemes volna megpróbálni a leghíresebb sajtok utánzását, minők a hollandi, pármái, schweiczi sajtok, melyek készítésére nézve az említett forrás nyomán kiemeljük a következőket:

a) A hollandi és holsteini sajt a száraz föld leghíresebb sajtjai közé tartozik; kitűnő jósága a Holland lapályos, fügzadag vidékein, le nem fölözött tejből készített sajt, minők a texeli, kanti és az eidami, a holsteini soványabb, de a kereskedésben hollandi gyanánt fordul el.

A Hollandiak a sajtot a tejből részint rendes oltóval, részint sósavanynyal választják ki. Utolsó esetben csaknem ugy kezelik, mint az angolok; a tejet 18—20 R. főig melegítik s 26 itczéhez egy evőkanálnyi sósavanyt öntenek és ezt a dézsában levő tej közé keverik. Miután a tej megaludt, a savót szűrszítán vagy ruhán lehető legjobban leszűrők, turót elapritják, megszűszák, kávába s aztán présbe teszik. A kávan néhány lyuk van, s fenéke, valamint fötele is kijelöl domborodik, honnan a hollandi sajtnak domboru alakja van. Kipréselés után megszáritják.

Ha a tejet oltóval altatták meg, mi hasonlóképp dézsában, nem üstben történi, ugy az aludt tejet elvállás után veszsűkkel vagy keverővel egy óraig keverik, aztán a savótól elválasztják és présbe teszik; egy idő mulva megszűszák, megfordítják, másik oldalát is megszűszák, s mikor a sajt elég nyomást kapot, kiveszik és megszáritják.

b) A schweiczi fűszeres sajtot Glarus és Granbünden vidékén lefőözött tejből és íróból készitik és kék löherével (Trifolium vagy Melilotus coerulea) vegyítik. A tejből a turót savócczettel választják el. Viz helyett írótt öntenek rá. Az összemert turót tartanyákba rakják, ezt felakasztják, hogy a savó apránként csöpögjen le. Ezután fenyőfa-edényben még egyszer kigyurják, nyomják s több hónapig is érni hagyják, hogy az erjedés bizonyos fokát érje el. Ekkor két kö közt, mint a mi sódarálónk, finomra örlik, e közben kék löhere port vegyitnek hozzá s megszűszogatják. Némelyek friss sajtot gyurnak hozzá 3 fonthoz 1 fontot, sőt fél fontnyit, löhereport pedig 1 és 3 negyed — 2 és kétharmad latnyit. A lágyiszívó turót formába teszik, szelelős helyen megszáritják, végre hordókba vagy dűbönyökbe nyomják. Az ily sajtturó csak egy év mulva lesz kellően megérve.

Felolós szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

BÉKÉSY KÁROLY.

Magyar kir. államvasutak menetrendje.

(Keleti vonal.)

Érvényes 1880. évi szeptember hó 10-étől.

Nagyvárad—predeal irány.

Állomások			Gyors- vonat 2. sz.	Személy- vonat 4. sz.	Teher- vonat 42. sz.	Állomások			Gyors- vonat 2. sz.	Személy- vonat 4. sz.	Teher- vonat 42. sz.
			óra perc	óra perc	óra perc				óra perc	óra perc	óra perc
Budapest	Elind.	10 05	6 55	6 05	Karácsonfalva				10 08	2 35	1 28
Cegléd	"	11 33	10 20	9 15	Balászfalva					2 50	2 01
Püspök-Ladány	"	1 51	2 22	1 56	Hosszu-Aszó					3 07	2 28
Nagyvárad (Vendéglő)	Erk.	3 16	4 30	5 25	Mikeszása					3 23	2 59
Nagy-Várad	Elind.	3 21	5 10	6 30	Kapus (Elágazás Nagy-Szeben felé)	Erkez.	10 41	3 41	3 28		
Várad-Velenceze	"		5 19	6 43	Kapus (Vendéglő)	Elind.	10 48	3 51	3 52		
Fugyi-Vásárhely	"		5 30	7 05	Medgyes		11 02	4 11	4 37		
Mező-Telegd	"	3 52	5 52	8 00	Eczel			4 30	5 08		
Elesd	"			9 03	Erzsébetváros		11 24	4 44	6 00		
Rév	"	4 27	6 34	10 00	Dános			5 04	6 39		
Csúcsa (Vendéglő)	"	5 24	7 38	12 20	Szegesvár (Vendéglő)	Erkez.	11 51	5 22	7 09		
Bánffy-Hunyad	"	5 57	8 15	2 00	Szegesvár	Elind.	12 11	5 32			
Sztána	"		8 36	2 34	Héjasfalva		12 26	5 50			
Egeres	"		9 00	3 20	Erked			6 28			
Magyar-Gorbó	"		9 14	3 42	Bene			6 50			
Magyar-Nádas	"		9 30	4 20	Kacsa			7 11			
Kolozsvár (Vendéglő)	Erkez.	7 04	9 50	4 52	Homoród-Kőhalom	"	1 29	7 29			
Kolozsvár	Elind.	7 14	10 14	5 20	Alsó-Rákos	"		7 56			
Apahida	"		10 36	6 00	Ágostonfalva	"	2 04	8 18			
Kolozs-Kara	"		10 47	6 18	Köpecz	"		8 26			
Virágosvölgy	"		11 28	7 26	Apáczs	"	2 24	8 51			
Gyéres	"	8 26	12 04	8 49	Mogyoros	"		9 04			
Kocsárd (Elágazás M.-Vásárhely felé)	Erkez.	8 47	12 38	9 41	Földvár	"	2 44	9 23			
Kocsárd (Vendéglő)	Elind.	8 50	12 48	9 50	Botfalva	"		9 40			
Maros-Ujvár	"		12 56	9 42	Brassó	"	3 25	10 12			
Felvincz	"		1 03	10 00	Derestye-Hétfalu	"		10 31			
Nagy-Enyed	"	9 16	1 27	11 00	Tömös	"	4 03	11 07			
Tövis (Elágazás Gyulafehérvár felé)	Erkez.	9 32	1 47	11 35	Predeal	Erkez.	4 28	11 39			
Tövis (Vendéglő)	Elind.	9 39	2 07	12 34	Bukarest	"	10 35	9 00			

Kocsárd—marosvásárhely

Állomások			Vegy. von. 112. sz.	Vegy. v. 116. sz.
			Minden nap óra perc	Minden nap óra perc
Kocsárd (vend.)	Ind.		9 10	4 00
Kecze	"		9 46	4 36
Maros-Ludas	"		10 18	5 08
Maros-Bogát	"		10 29	5 19
Csapó-Radnóth	"		11 13	6 05
Nyaradtó	"		12 02	6 54
M.-Vásárhely	Erk.		12 26	7 18

Tövis—gyulafehérvár

Állomások			Vegy. von. 212. sz.	Vegy. v. 214. sz.
			Minden nap óra perc	Minden nap óra perc
Tövis (vendéglő)	Ind.		2 39	8 20
Gyulafehérvár (v.)	Erk.		3 11	9 10
Gyulafehérvár (v.)	Ind.		3 26	
Arad	Erk.		11 50	

Kapus—nagyszeben

Állomások			Vegy. v. 312. sz.	Vegy. v. 316. sz.
			Minden nap óra perc	Minden nap óra perc
Kapus (vendéglő)	"		11 10	4 25
Nagy-Selyk	"		11 49	5 02
Ladamos	"		12 34	5 45
Vizakna	"		1 14	6 23
Nagy-Szeben	Erk.		1 41	6 50

Jegyzet. A vastagabb keretbe nyomott számok az esti 6 órától reggeli 5 óra 59 perczig számított éjjeli időt jelentik.

Hirdetmény.

A baláni rézbánya ideiglenes igazgatóság részéről a társasági alapszabályok 22-ik §-a alapján f. év november hó 13-án délelőtt 9 órára Nagy-Szebenbe rendkívüli közgyűlés tüzetik ki, melyre a t. cz. társtagok ezennel tiszteletteljesen meghívattak.

A közgyűlés tárgyat az 1880. évi május hó 19-iki közgyűlés határozata alapján a bánya eladása képezi.

Nagy-Szeben, 1880. october hó 9-én

Az ideiglenes igazgatóság.

(417)

1---3

KORIK BÉLA

zongora és orgona-üzlete gróf Réday háznál szénuteza 2. sz.

Vagyok bátor tudomására adni a mélyen tisztelt közönségnek, hogy zongora és orgona üzletemben a legjobb szerkezeti zongorákat tartok, (közönséges gyárakból nem tartok) a melyeknek igen szép hangjuk van és azt meg is tartják, és az árak a gyári árjegyzék szerint fizetendők, továbbá, hogy a javítások és hangolások nálam a legutányosabban és legjobban eszközöltetnek arról meggyőződhetik a mélyen tisztelt közönség.

(263)

2---*

Tisztelettel
Korik Béla.

SZŐLŐ-ÖRLŐ GEPEK

rostáló szerkezettel

BOR-

SAJTÓK

dus választékban,
az ideai szürethez

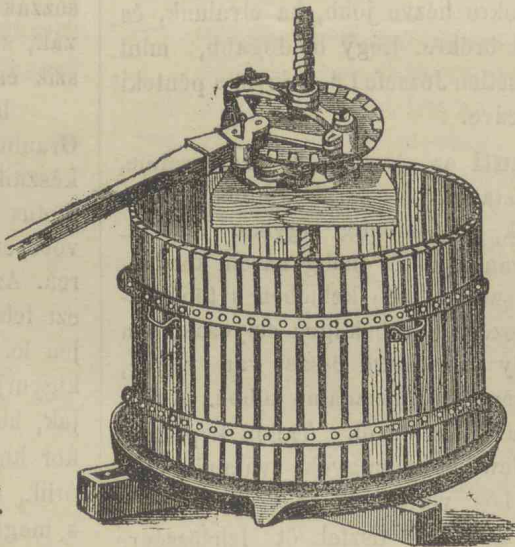
ajánlja nagy raktárát
az első magyar gazdasági
gépgyár, összpontosított raktár
és gépműhely erdélyországi
főkötelepe

Walser Ferencz,

(410)

4—15

Kolozsvártt, belmonostor-utca 12. szám.

Feketeerdői üvegyár

erdélyi főraktára Kolozsvártt

Hunwald Lipótnál

tart folytonosan nagy raktárt mindennemű közönséges fuvott-
ugy a legfinomabb, külföldi gyárakkal versenyképes kristály
metszett üveget, rosolis-, sör- és borivó garnitúrákat
gyógyszertári újabb mintájú üvegeket

ajánlja továbbá:

kül- és belföldi közönséges
valamint

belgiai Solintábláit

hazai és eschországi porcellán és kőedényt,
bécsi lámpa nagyraktár.

Tükröket, arany és diszes fa-keretben.

Első kolozsvári

üvegmetező műhely,

ablak üvegezési munkák vállalatnak, vidéken és helytt.

Hunwald Lipót,

21—100

(279)

B.-Magyar-utca 4. sz.

CARL KUHN et Co.

Raktár: Istvántér 6. sz. Bécs.

Ó v á s !

Van szerencsénk tudomásul hozni, miszerint
az oly gyakori hamisítások ellen a n. é. kö-
zönséget, valamint magunkat is a kártól megóvándó — minden acél-
tollal megtöltött dobozainkat úgy belül, mint kívül ezen törvénye-
sen bejegyzett védjegy és czégünkkel láttuk el; a hol tehát ezek
hiányzanak, azon gyártmányok, mint nem sajátunk tekintendők.
(414)

1—4

Törpényi János

vaskereskedésebe

MAROS-VÁSÁRHELYTT

kerestetik egy jó ajánlatokkal ellátott segéd, ki a vas- és szerszám-
szakmában tökéletesen jártas és képes egy első segédi állomás be-
töltésére.

396

5—6

A magyar és német nyelvbeni tökéletes jártasság elengedhe-
tetlen feltétel. A román nyelv bírása kívánatos.

Nyomatott a „KELET” nyomdájában Kolozsvártt.

Sz. 5587—1880.

polg.

Hirdetmény.

Alólírt kiküldött bíró ezennel közönségesen teszi, hogy Cseh Sándor és érdektársai volt földes urak felpereseknek, a héjasfalvi volt urbéresnek, mint alperesek ellen a héjasfalvi közérdek szabályozása és közlegelő elkülönítése iránt indított urbéri perében az előmunkálatok megkezdése, s jelesen a képriselet rendezése, a mérnök bevezetése és a rendezés tárgyát képező terület határainak megállapítása végett határidőül 1880. évi november hó 8-ik napjának délutáni 3 óráját a helyszínére tűzte ki. Mire az összes érdekelt ezennel megidéztetnek.

Erzsébetváros, 1880. évi october 6-án.

A kir. törvényszék nevében.

(416)

1---6

Valódi minőségű

amerikai Petroleum, belföldi

Petroleum, Ligroine,

Apolló- és Milly-gyertyák

Tisztított lámpaolaj

legolesóbban:

GERGELY FERENCZ-nél

412 Kolozsvártt, főter 20. sz. 1—10

Habos körisfa

(418) keresetlik minden mennyiségben.

Metszet mintául kérek.

Ajánlatok: H. B. 1303. alatt

Rudolf Mosse-hoz Hamburg.

1—1

A piaristák breffui 5 hold 34 négyszög öl szőlője,
1 hold 308 négyszög öl szántója és 1 h. 309 négyszög öl
gyümölcsösük egy tagban a borsajtóházzal együtt örök áron
eladók. Irásbeli árajánlatokat elfogad a házfőnök.

(415)

1—3